

NANOTEHNOLOGIJA V PREMAZIH

Doc. dr. Peter VENTURINI
pomočnik predsednika Uprave za raziskave in razvoj

Skupina HELIOS, s sedežem v Republiki Sloveniji je ena od večjih proizvajalk barv, lakov in umetnih smol v srednji Evropi.

ORGANIZACIJSKA STRUKTURA SKUPINE HELIOS

HELIOS Domžale, d.d.

PROIZVODNJA IN TRŽENJE

HELIOS, TBLUS Količevo d.o.o.
SLOVENIJA

HELIOS, KT Domžale, d.o.o.
SLOVENIJA

CHROMOS, Boje i lakovi, d.d., Zagreb
HRVAŠKA

ZVEZDA-HELIOS, a.d., Milanovac,
SRBIJA

COLOR, d.d. Medvode,
SLOVENIJA

ODILAK, a.c. Odincovo, Moskva,
RUSIJA

BELINKA Belles, d.o.o. Ljubljana
SLOVENIJA

BELINKA Perkemija, d.o.o. Ljubljana
SLOVENIJA

BELINKA Kemostik, d.o.o. Kamnik
SLOVENIJA

METAKEM, d.o.o. Ludbreg
HRVAŠKA

DUGA, a.d. Beograd,
SRBIJA

AVRORA, Čerkassi,
UKRAJINA

TRŽENJE IZDELKOV PROIZVODNIH PODJETIJ SKUPINE

CHROMCOM, d.o.o.
Domžale, SLOVENIJA

HELTRADING, d.o.o.
Zagreb, HRVAŠKA

DCB HELIOS d.o.o.
Beograd, SRBIJA

CHEDO, spol. S.r.o.
čEŠKA

HELIOS Polska, Sp, z.o.o.
POLJSKA

HELIOS Italia, S.p. A, ITALIJA

HELKOS, Boje i lakovi, Sarajevo, BIH

HELAKOR Tuzla, BIH

HELIO-HEM d.o.o. Skopje, Makedonia

ODIHEL ODINCOVO, Moskva, Rusija

HELMOS Moskva, Rusija

SICOLORS, Ukrajine

HELIOS SLOVAKIA, Slovaška

HELIOS COATINGS, Romunija

ZENTAX HELIOS, Madžarska

SZOLNOK HELIOS, Madžarska

HELIOS Bolgaria, Bolgarija

BELINKA Hrvatska d.o.o. Hrvaška

BELINKA Beograd, d.o.o.Srbija

Belmos, d.o.o. Ljubljana, Slovenija

Belfin, d.o.o. Beograd, Srbija

TRGOVINA NA DEBELO IN DROBNO

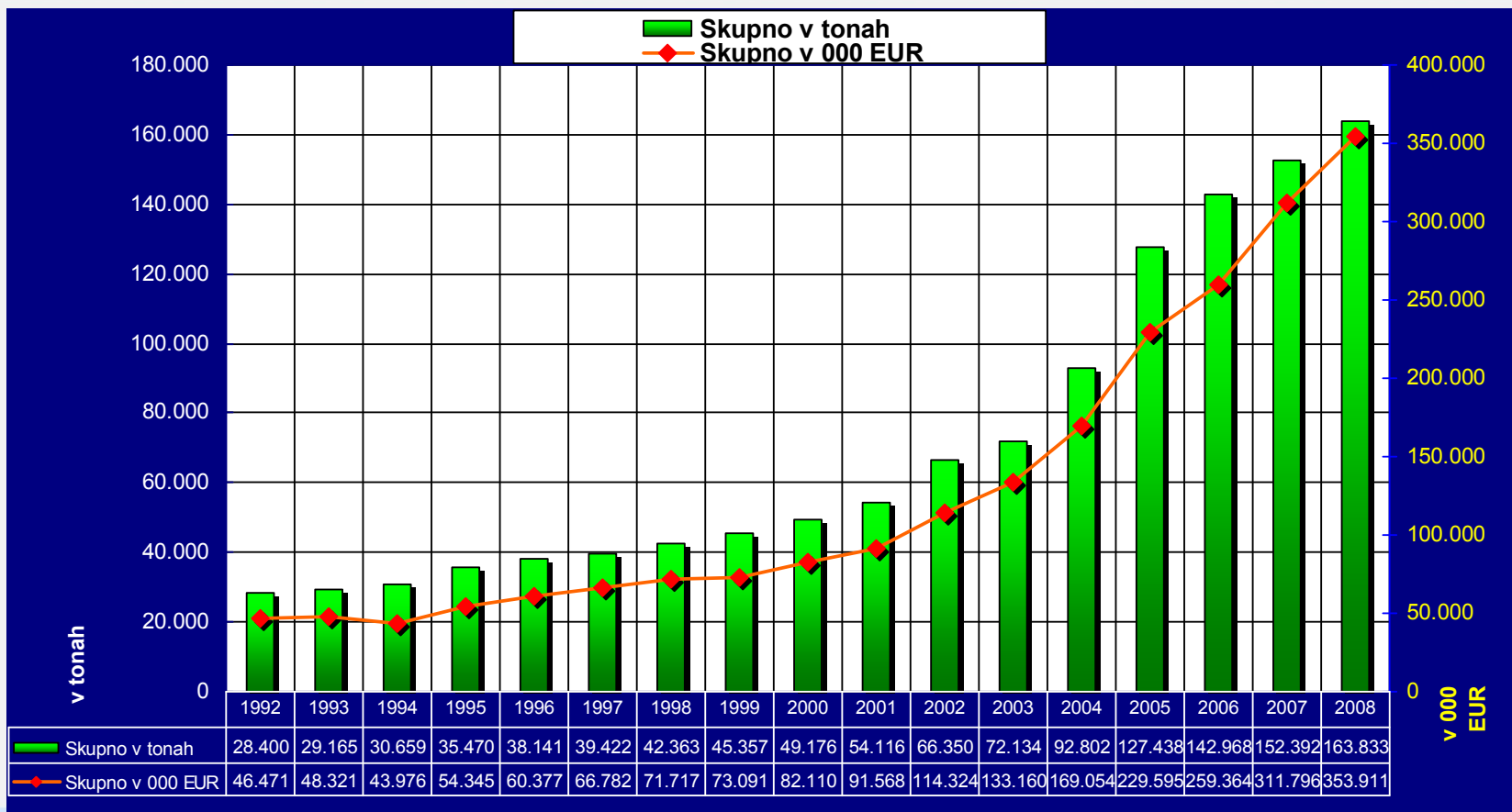
MAVRICA, d. d.
Domžale, SLOVENIJA

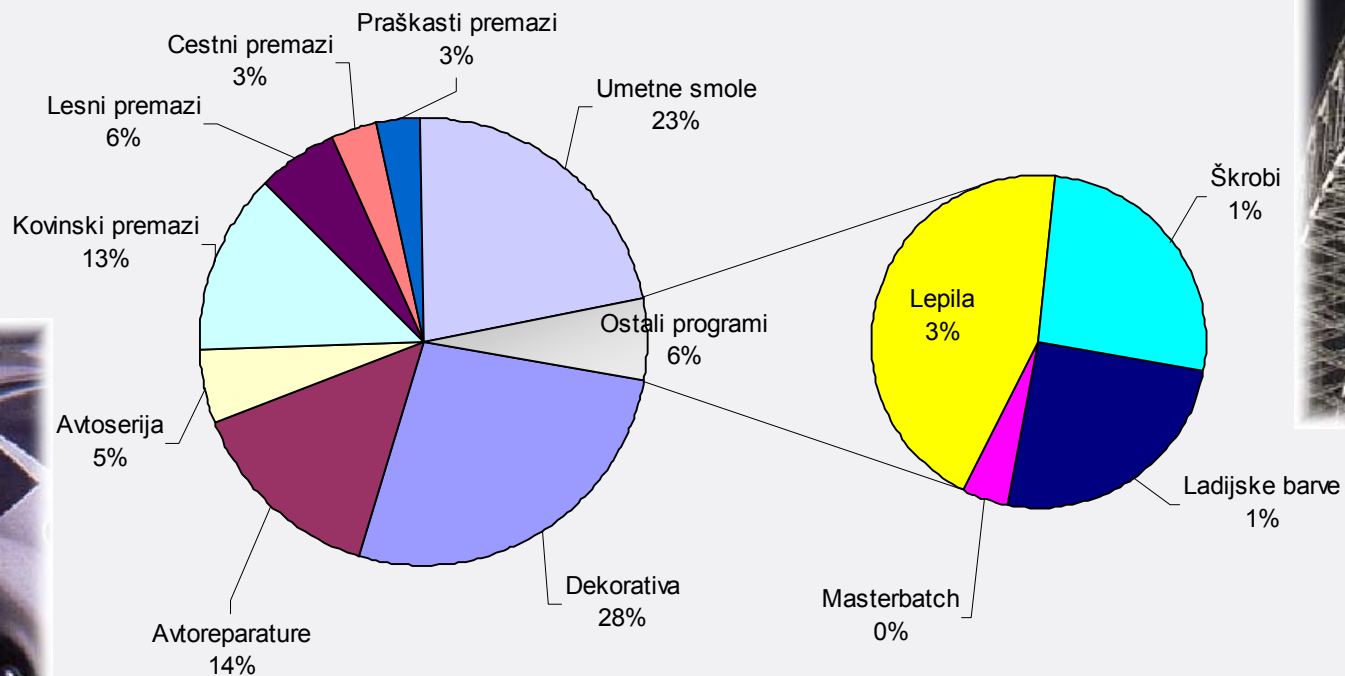
VIZIJA

Uvrstitev med prvih deset vodilnih proizvajalcev barv in lakov v Evropi.

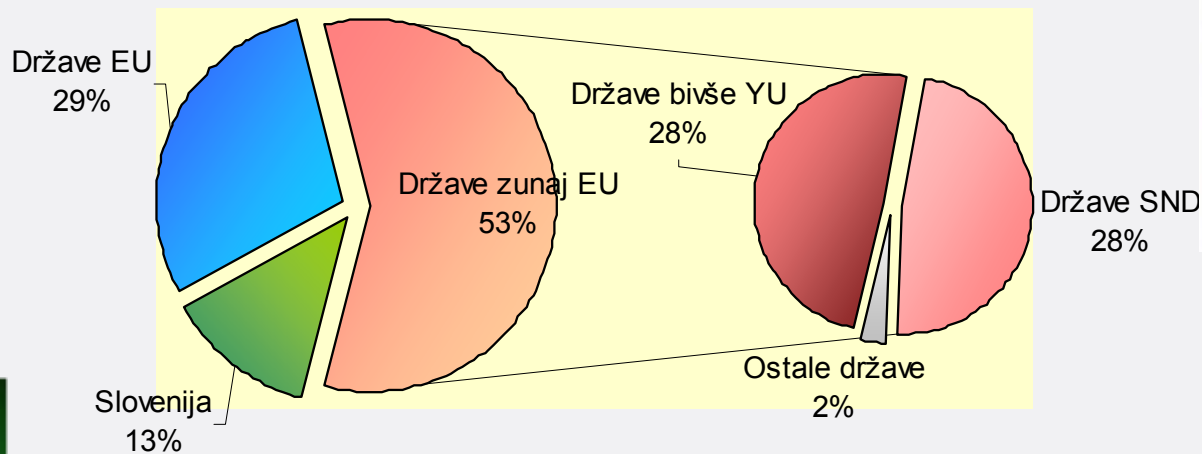
POSLANSTVO

- Razvijati in ponuditi inteligentne, kupcem prilagojene rešitve in **kakovostne izdelke**, ki polepšajo videz in podaljšajo uporabnost.
- Biti poslovno odlični in uspešni, a uravnotežiti ekonomsko rast z zadovoljevanjem pričakovanj vseh deležnikov: lastnikov, zaposlenih, poslovnih partnerjev in okolja (poslovnega, političnega in socialnega).
- Odgovorno uporabiti vire, ki jih imamo na razpolago, tako da **varujemo okolje** in da bo naše delovanje v korist in dobro današnjim in jutrišnjim generacijam.
- Biti **ugledno podjetje**, na katerega bomo ponosni tako zaposleni kot naše ožje in širše družbeno okolje.

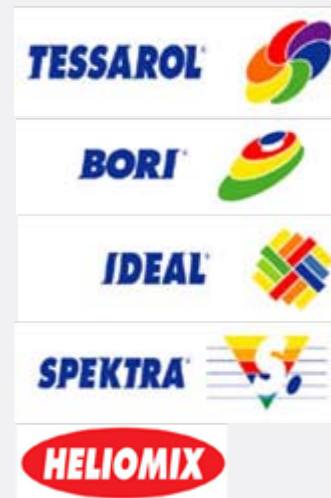
Struktura vrednostne prodaje po trgih

Izobrazbena struktura razvojnih sodelavcev

<i>DR. ZNANOSTI</i>	4
<i>MAGISTRI</i>	14
<i>UNIV. DIPL. ING./DIPL. ING.</i>	91
<i>TEHNIKI</i>	121
<i>KVALIFICIRANI IN NIŽJI</i>	26
	256

26 % prodaje izdelkov razvitih v zadnjih treh letih

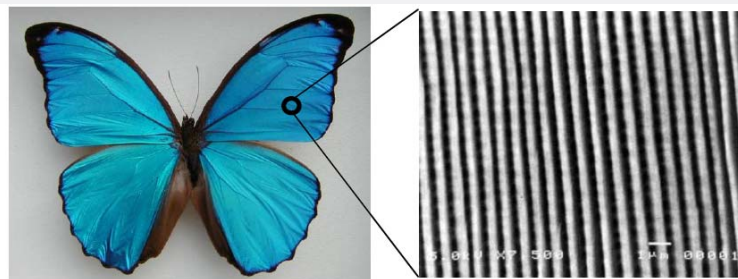

Razlogi za razvoj novih premaznih sistemov

- Pričakovanja kupcev
- Skrb za okolje
- Znanstvena dognanja

INOVACIJE, SPREMEMBE
(PREMAZI NA VODNI OSNOVI)

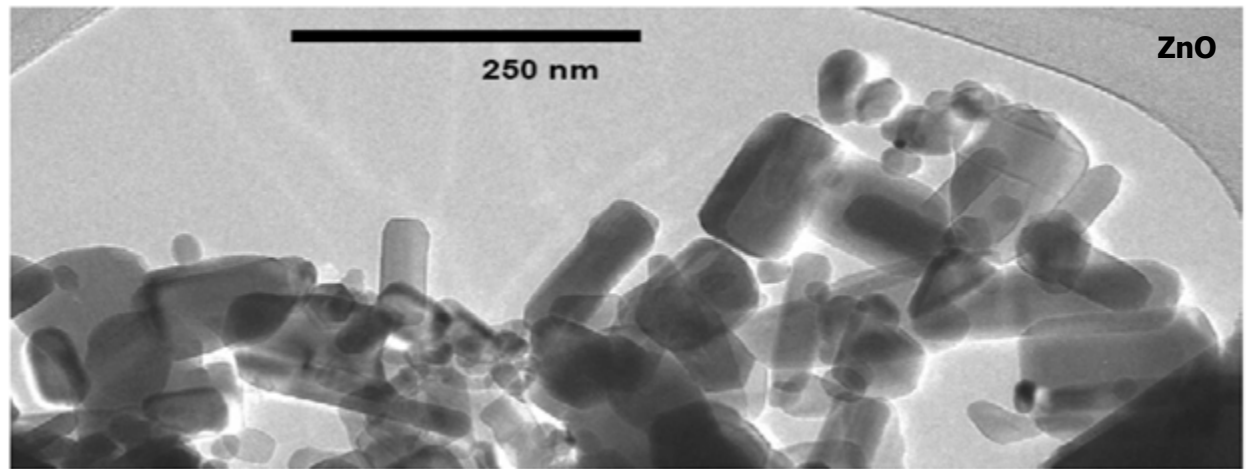
- Svetovni trg barv je ocenjen na 85,7 mrd USD ali 26,5 milijonov ton.
- Premazi na osnovi nanodelcev okoli 1 mrd USD

Katere nanodelce vgrajujejo v premaze?

- TiO_2
- Al_2O_3
- SiO_2
- ZnO
- Fe_2O_3
- CeO_2
- CuO
- ATO, ITO

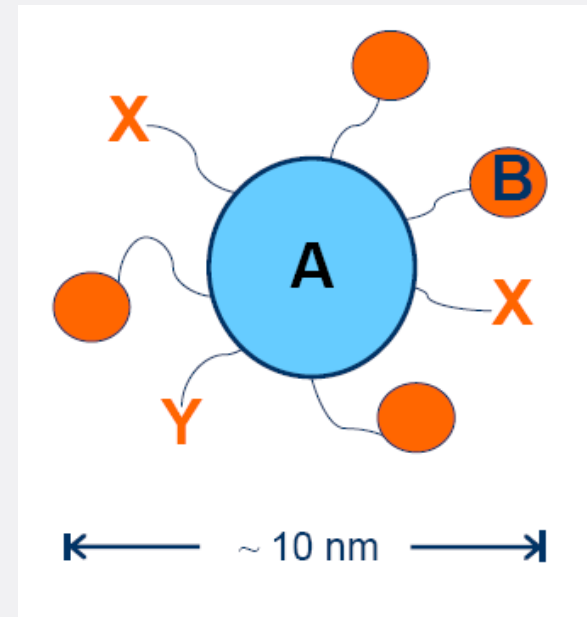
(antimonijev kositrov oksid, indijev kositrov oksid)

- Ag
- ZrO_2
- itd.

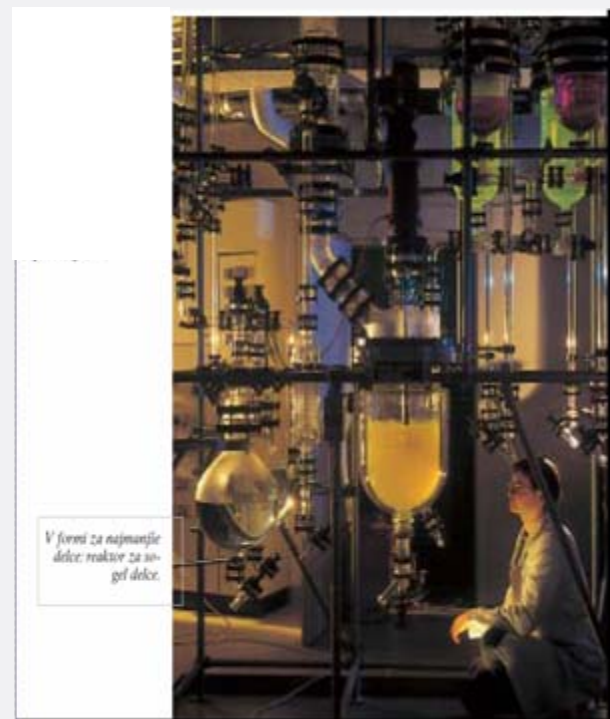
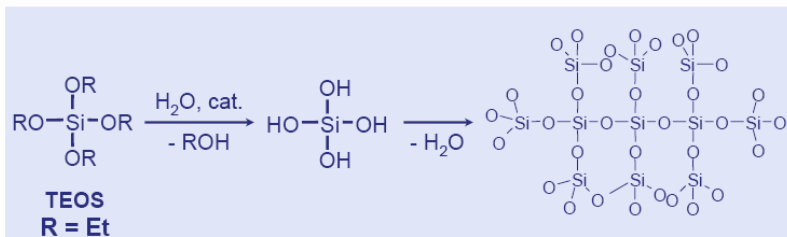
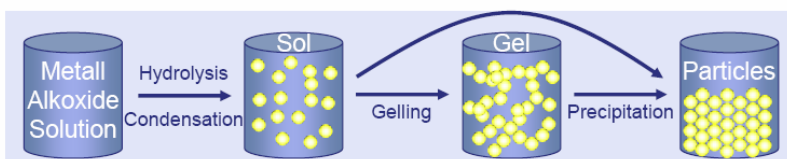
Nanodelci v premazih vplivajo na različne lastnosti:

- Trdota
- Odpornost na razenje
- Hidrofobnost ali hidrofilnost
- Blokiranje korozijskih in bakterijskih pojavov
- Zaščita pred UV svetlbo
- ...

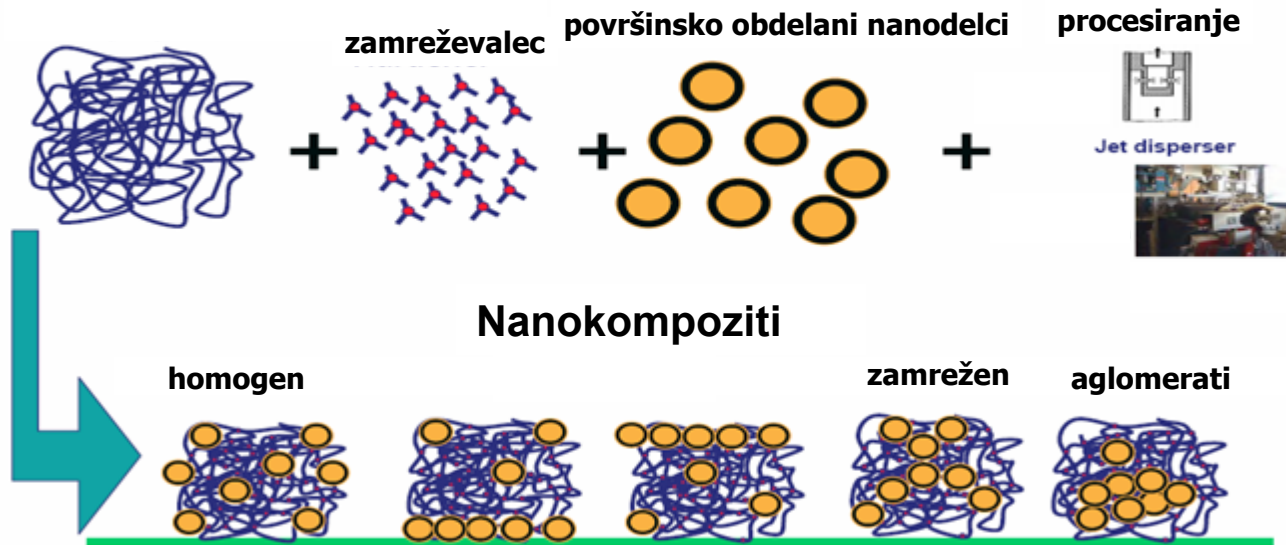
Sinteza nanodelcev

Sol-gel tehnologija: temelji na preprostih reakcijah (kontrola hidrolize in kondenzacije je ključna za pridobitev ustreznega produkta)

V formi za najmanjše delce: reaktor za sol-gel delce.

Nanokompoziti za premaze

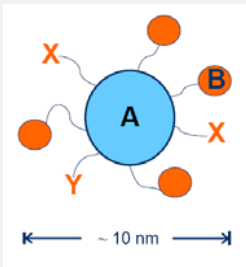
Working Group Nanotechnology

Dr. Péter Krüger • 2007-07-05 • Seite 10

Substrat: kovina, polimer

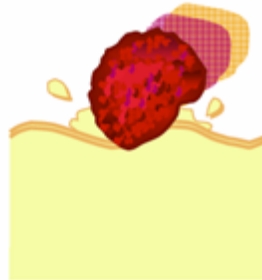
Izdelava nanokompozita:

- Dispergiranje anorganskih delcev v polimer
- In-situ priprava nano-faze
- Vgraditev nanodelcev

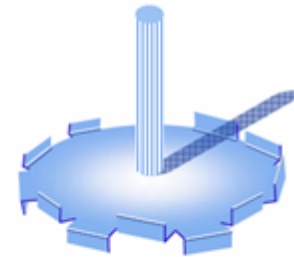

Omakanje in dispergiranje

1
omakanje

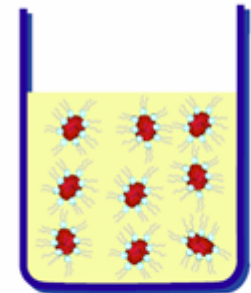

2
dispergiranje

mehansko odpravimo
aglomerate
nanodelcev

3
stabilizacija

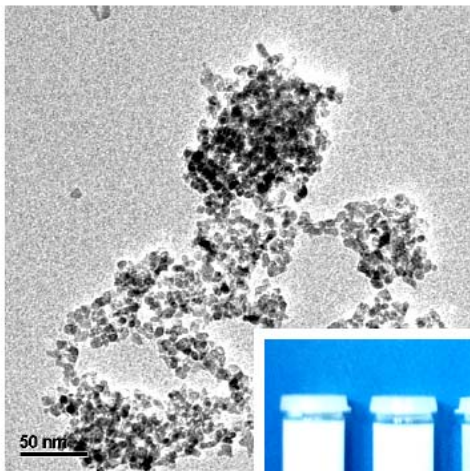

Prepreči
reflokulacijo
nanodelcev

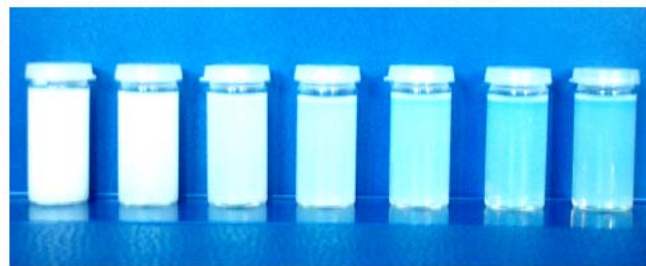
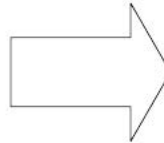
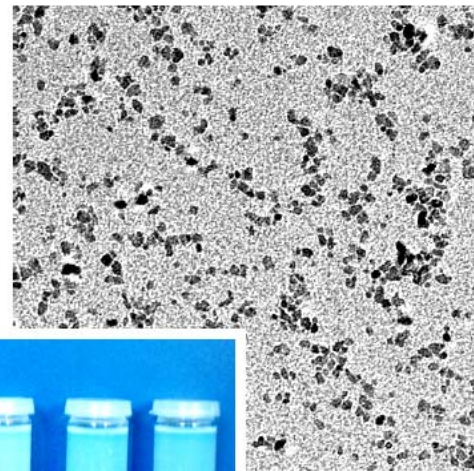

Od aglomeratov do funkcionalnih koloidov

Prej: aglomerati

Potem: posamezni delci

procesiranje

Nanodelci v premazih - izzivi:

- Dispergiranje
- Reologija
- Funkcionalizacija
- Karakterizacija
- Razmerje cena/kvaliteta
- Učinki na zdravje

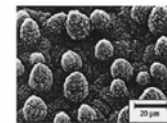
- Nanosafe2.org
- "Nanoparticles: health impacts?", David Warheit (DuPont), *Materials Today*, Feb. 2004, p32
- "Nanoscience and nanotechnologies: opportunities and uncertainties", <http://www.nanotec.org.uk/finalReport.htm>, July 2004

SESTAVA PREMAZA/BARVE

Veživo
Pigmenti, polnila
Topila
Aditivi

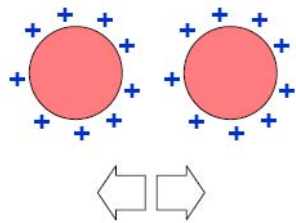
Lotus Effect

Rainwater cleans lotus leaves because of their bumpy surface.

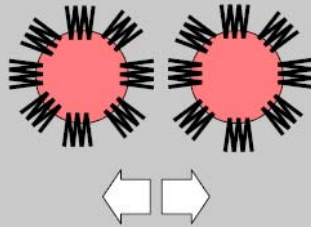
Abramzon, et al., *Chemistry & Life* (1982)
Barthlott et al., *Annals of Botany* (1997)

Elektrostatska stabilizacija

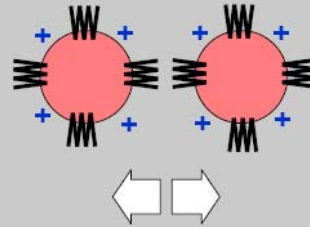
Elektrostatski odboj z
prilagoditvijo zeta
potenciala

Sterična stabilizacija

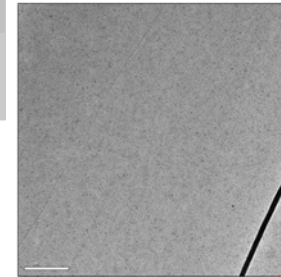
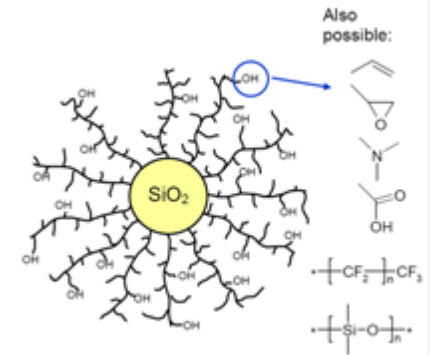

Sterične ovire

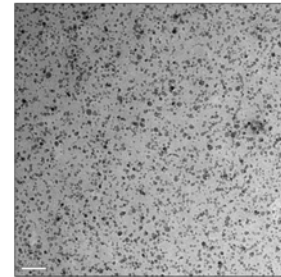
Elektrosterična stabilizacija

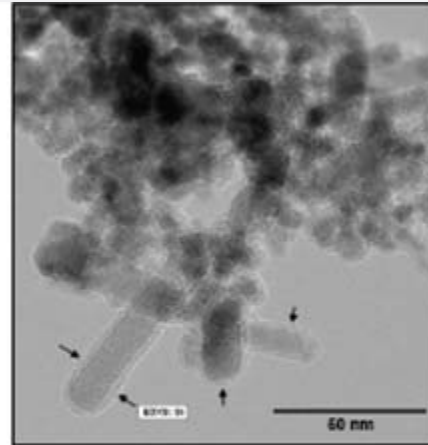
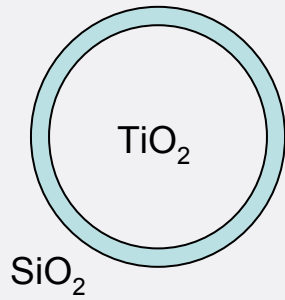
Sterične ovire in
elektrostatski odboj

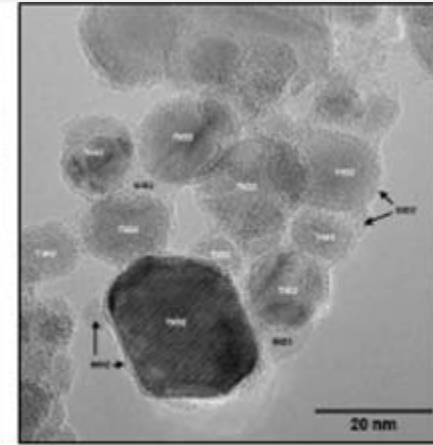
1 μ m

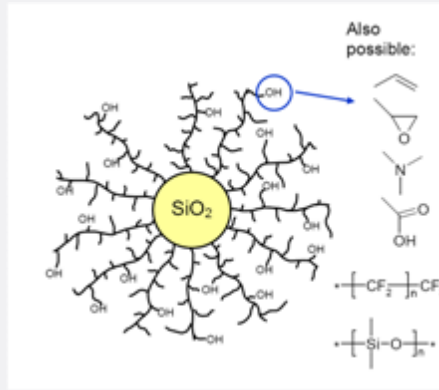
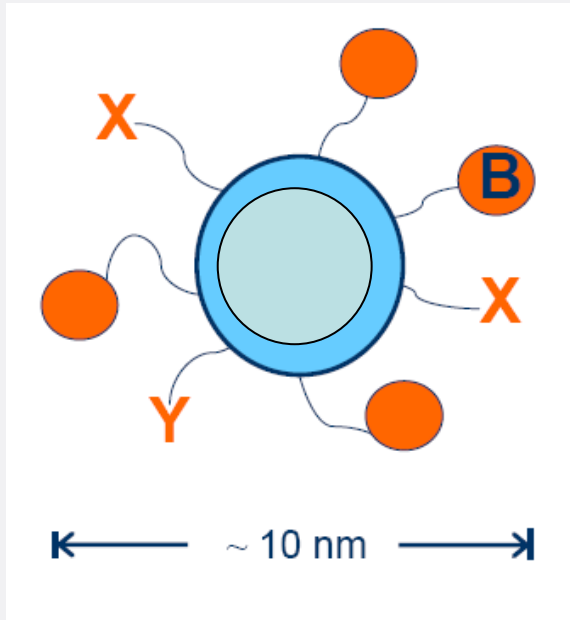
100 nm

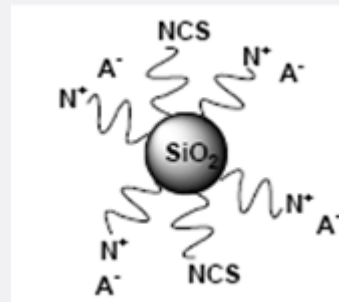
SiO_2 on ZnO

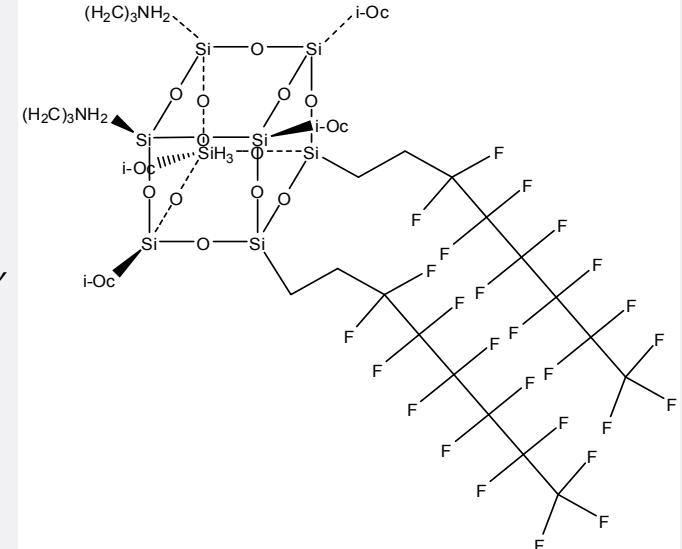
SiO_2 on TiO_2

Gerhard Jonschker et al, Merck KGaA,

John Texter et al. 2009

M. Steinbücher et al. Helios

Primeri uporabe nanodelcev v premazih v Skupini Helios

UV ZAŠČITA

Površine izpostavljene sončni svetlobi se poškodujejo zaradi uničenja organskih komponent kot so:

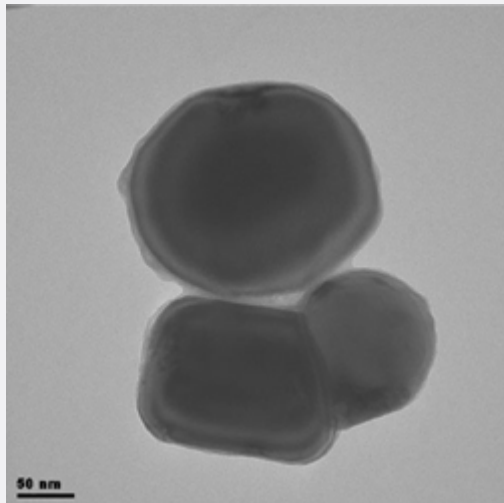
- pigmenti
- veziva
- polimeri
- organske komponente v lesu

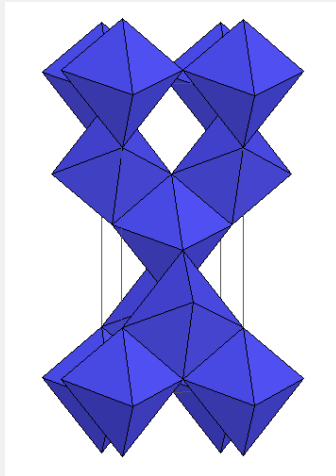

Titanov dioksid (TiO_2):

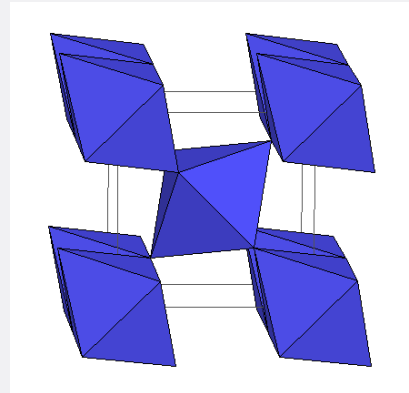
- mikroniziran – beli pigment

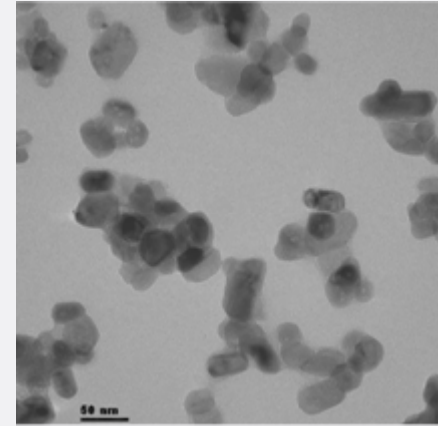
nano TiO₂

ANATAS
fotokatalitične lastnosti

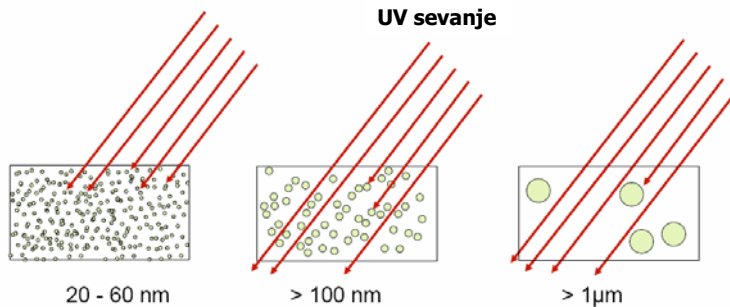

RUTIL
UV-absorber

Cinkov oksid (ZnO): UV absorber, antibakterijska zaščita

Ozka porazdelitev nano ZnO delcev zagotavlja učinkovito zaščito substrata in filma

Manjši so delci, bolj učinkovita je zaščita

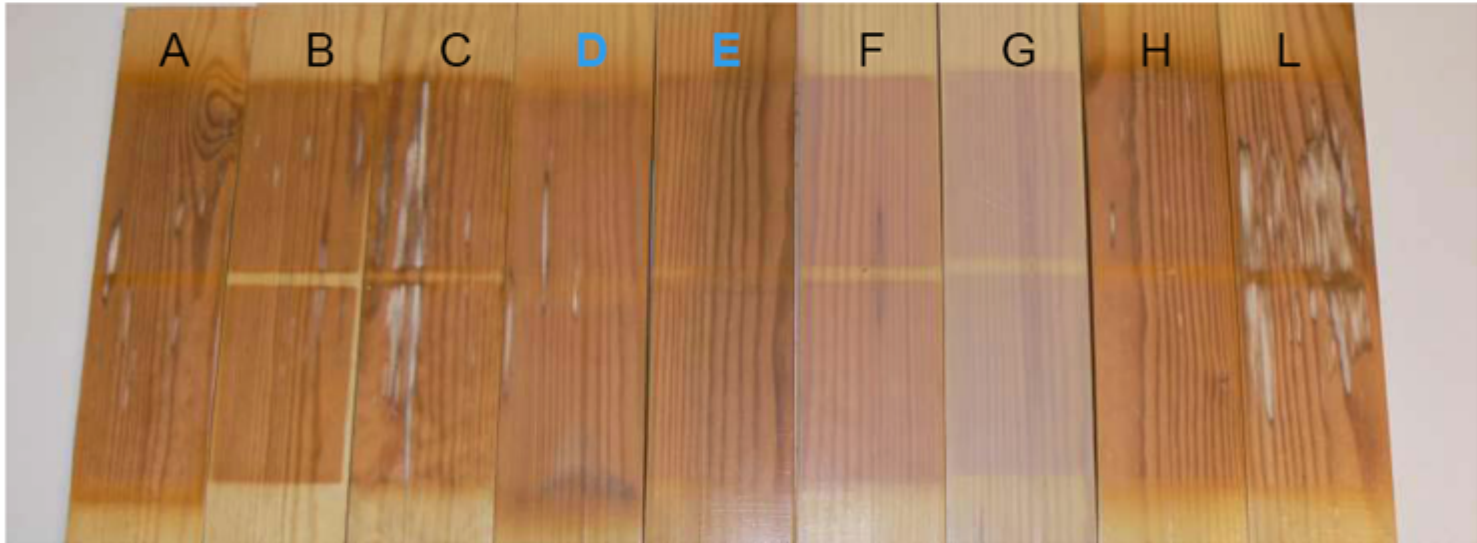
Control

2.5% 40nm ZnO

2.5% 20nm ZnO

Nano ZnO za UV zaščito
Tanek film (30 μm) – 2000h QUV-A testiranja
Premaz za pohištvo in parket

A: Kontrola

B: 0,5% organskega absorberja

D: 0,5% 40 nm ZnO

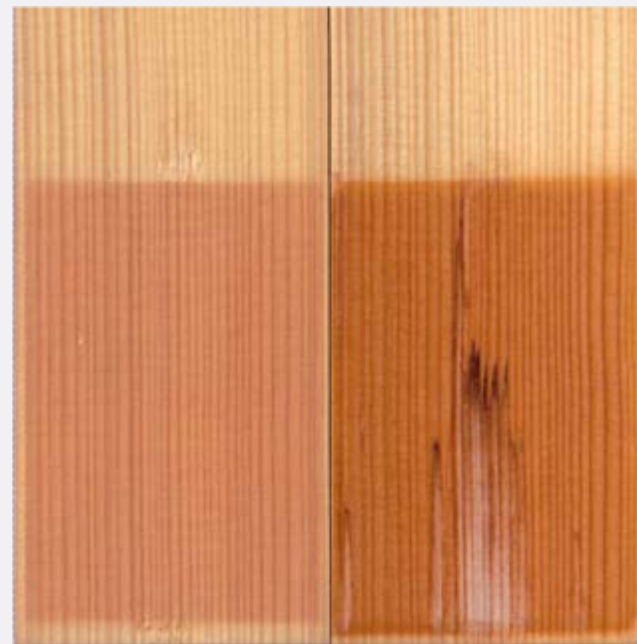
F: 0,5% 15 nm TiO₂

H/L: Kompetitivni ZnO vzorec

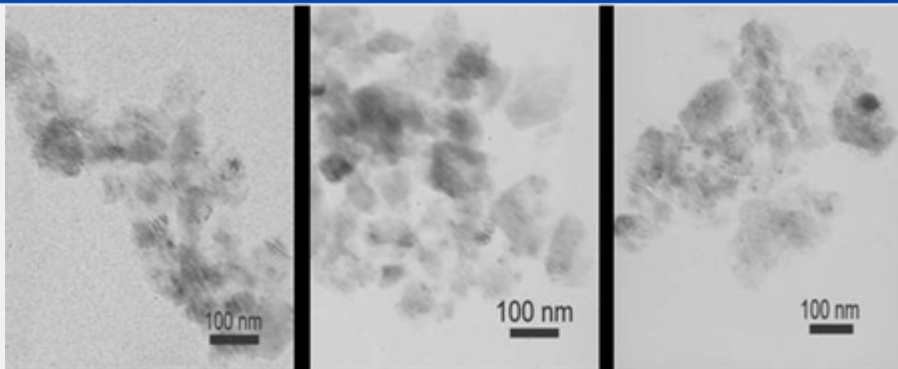
C: 1,0% organskega absorberja

E: 1% 40 nm ZnO

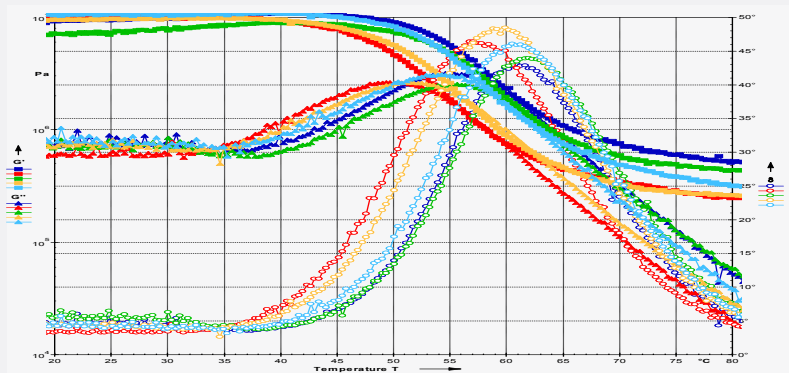
G: 1,0% 15 nm TiO₂

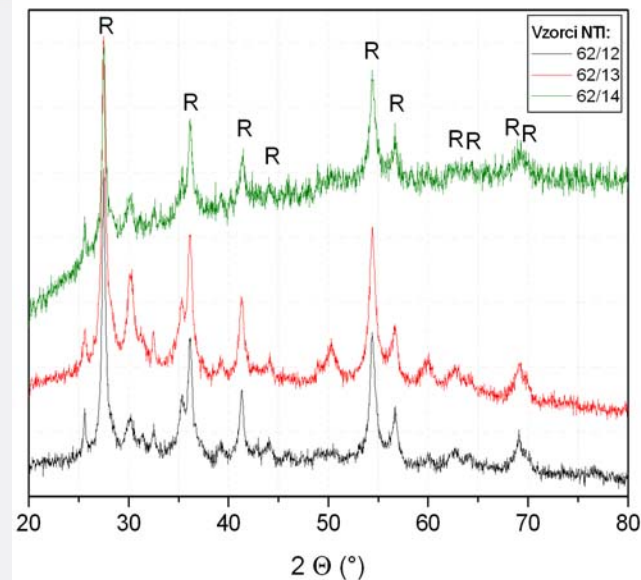
Brezbarvni premaz za les (a.) z dodatkom nanodelcev TiO_2 , ki delujejo kot UV absorberji in (b.) brez dodatka nanodelcev (desno), po izpostavi UV žarkom. Izpostavljen je bil spodnji del ploščic.

Pregled morfologije in površinskih karakteristik vzorcev s presevno elektronsko mikroskopijo (TEM)

Odvisnost faznega kota, elastične in viskozne komponente od temperature

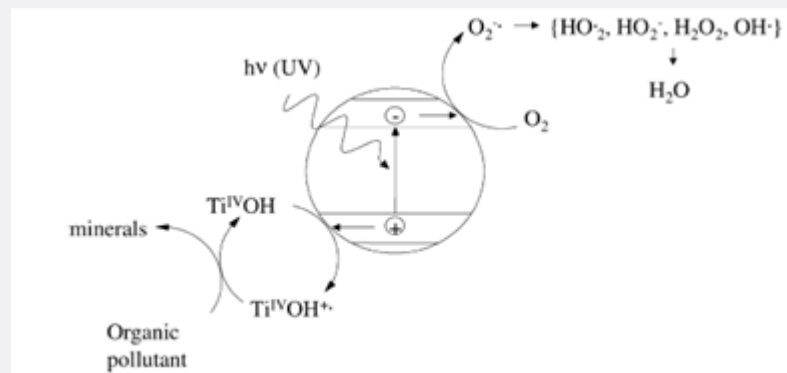
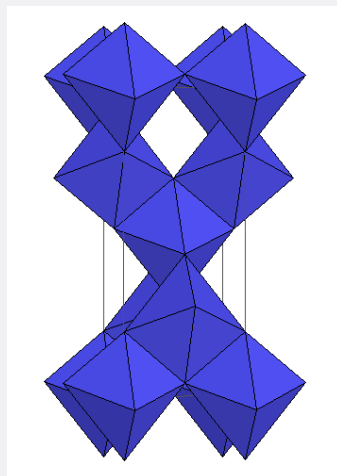
Rentgenska praškovna analiza (XRD) vzorcev TiO₂

Sodelovanje z:

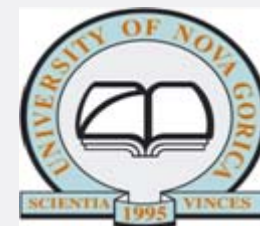
**Kolektor Nanotesla
Inštitut Jožef Stefan
Kemijski inštitut**

SAMOČISTILNE FASADE, PREMAZI PROTI ROSENJU Mag. Branka Mušič

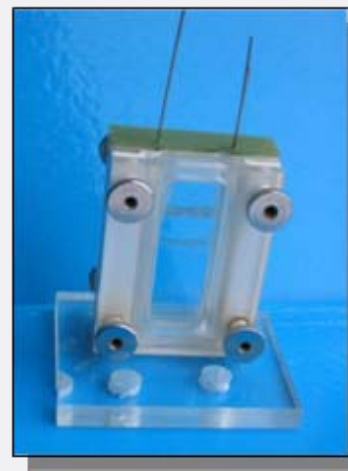
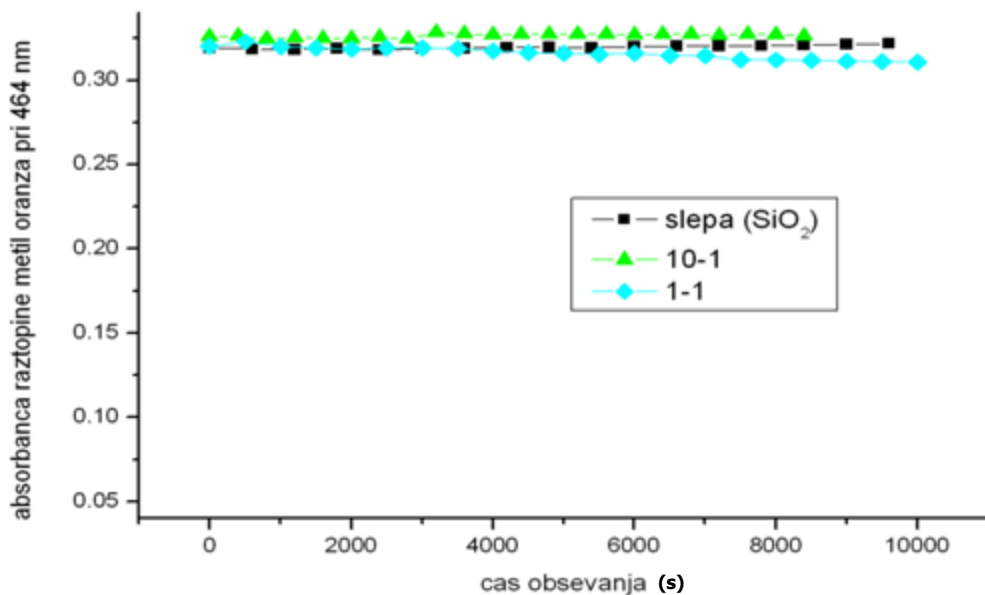

ANATAS
fotokatalitične lastnosti

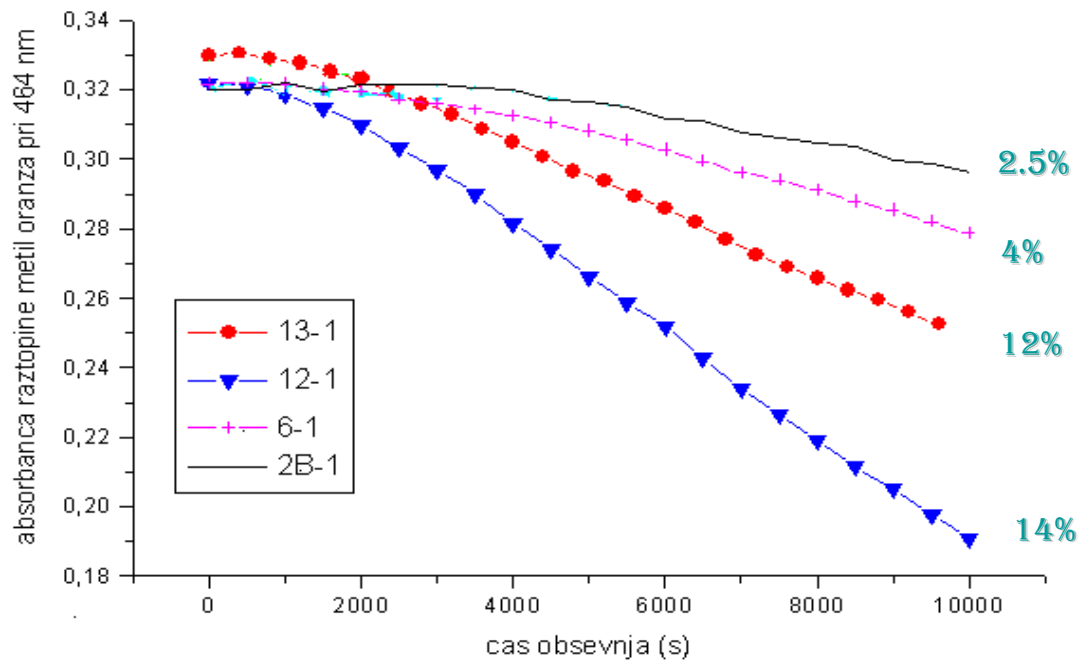

Fotokatalitska aktivnost : *in situ* študija

- Modelno barvilo: metil oranž
- 10-1: premaz brez TiO₂, 1-1: premaz z rutilom

Fotokatalitska aktivnost je odvisna od koncentracije anatasa

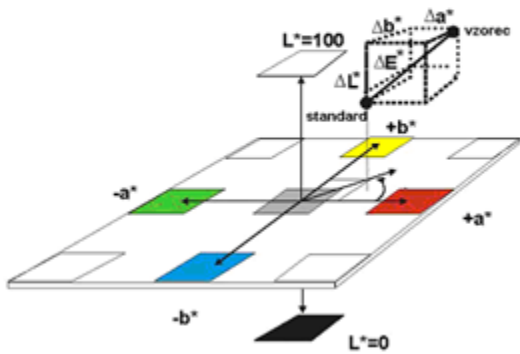

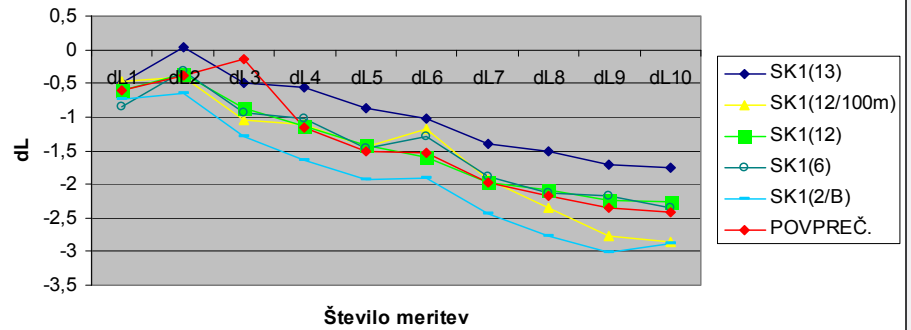
PRED IZPOSTAVO

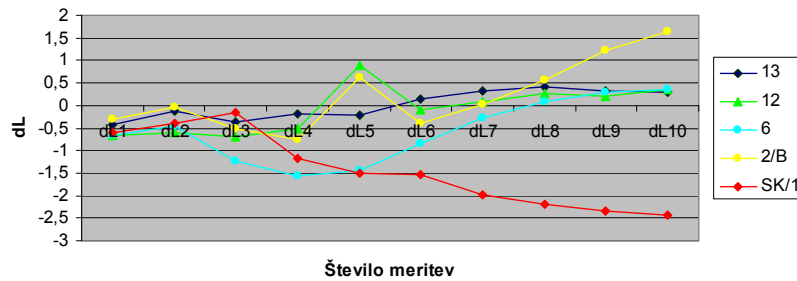
PO IZPOSTAVI (8 mesecev)

Prikaz temnenja navadne silikatne barve (referenca)

Prikaz samočistilne učinkovitosti s pomočjo CIElab sistema

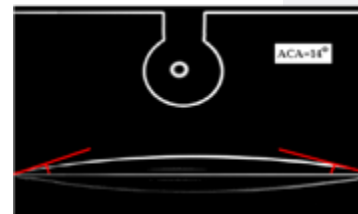

PREMAZI PROTI ROSENJU

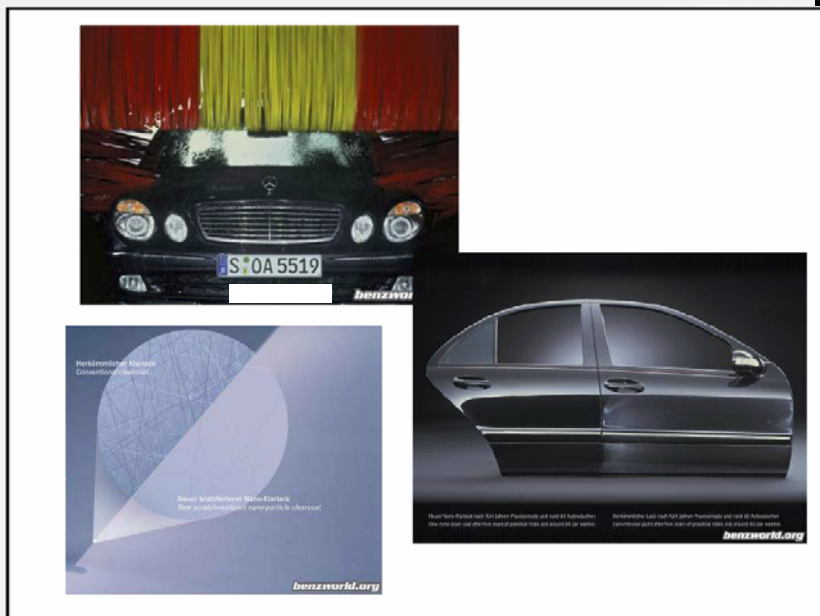

brez TiO_2

s plastjo TiO_2

ODPORNOST PROTI RAZENJU

Mojca Seručnik, Gregor Kepec, dr. Bogdan Znoj, Tomaž Košir

Abrazijski test

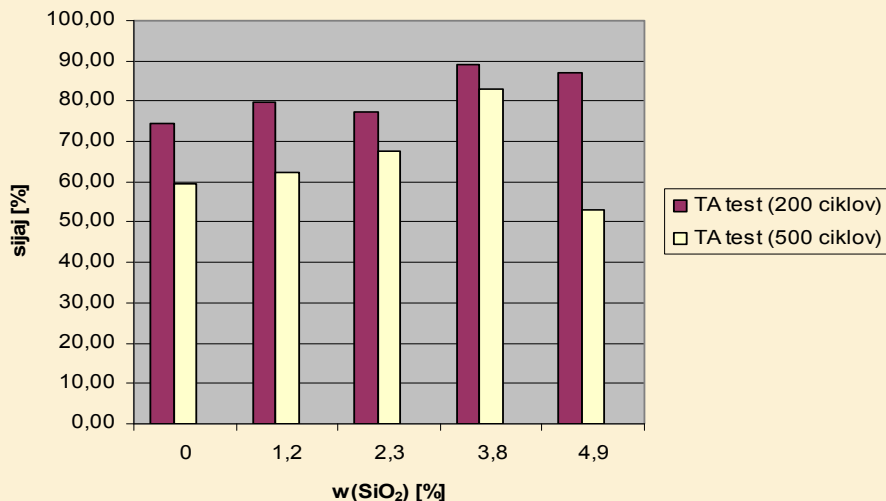

Pred TA testom

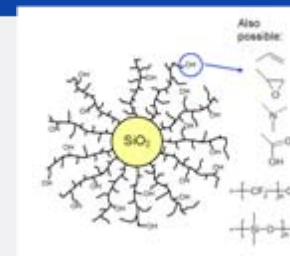
Po TA testu

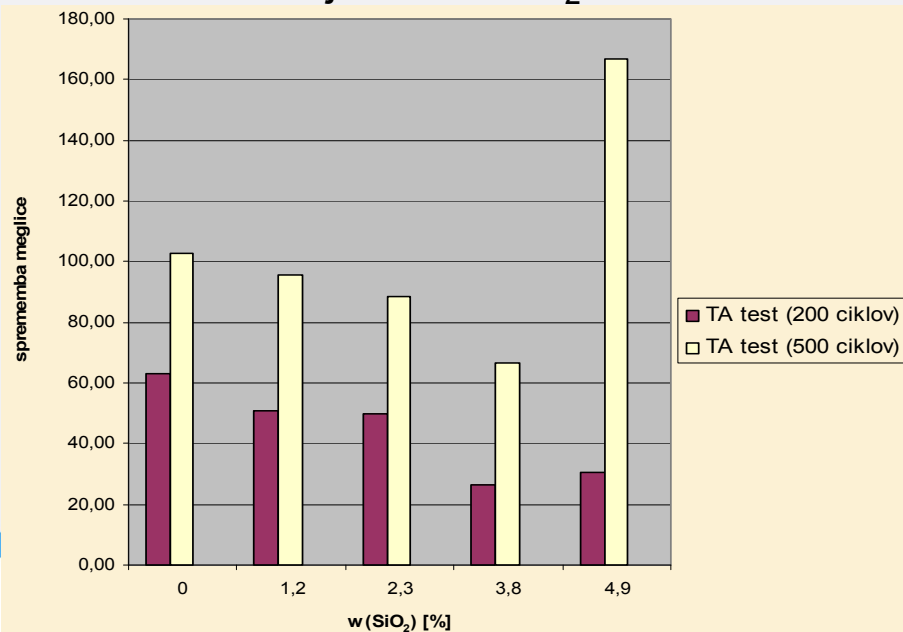

Sijaj v odvisnosti od koncentracije nano SiO₂

$$\text{preostali sijaj} = \frac{\text{sijaj po razenu}}{\text{začetni sijaj}} \cdot 100 (\%)$$

Sprememba meglice v odvisnosti Od koncentracije nano SiO₂

Po TA testu

Po 'reflow' efektu

2,3% nano SiO₂

3,8% nano SiO₂

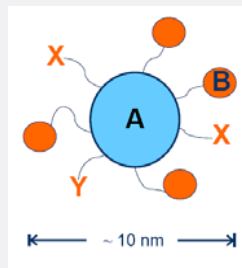

RAZVOJ MULTIFUNKCIONALNIH PREMAZOV

M. Steinbücher, I. Jerman, M. Koželj, B. Orel

EU projekt Matera Multifuncoat Task 3-1

- UV zaščita
- hidrofobnost in oleofobnost
- izboljšane mehanske lastnosti

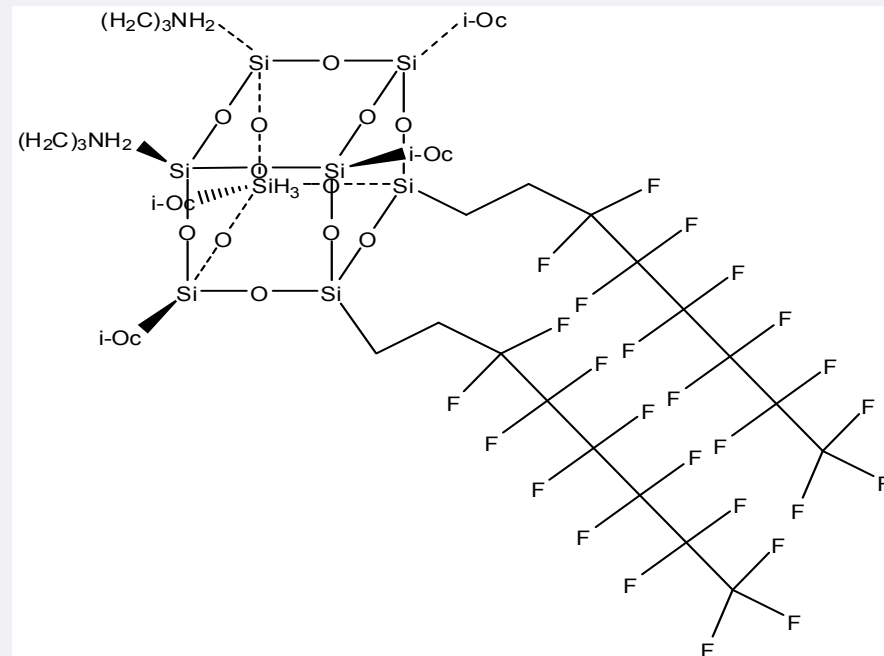
Kemijski inštitut
Ljubljana
Slovenija

National
Institute of Chemistry
Slovenia

POSS (Polyhedral oligomeric silsesquioxane) $AP_2IO_4PF_2 T_8$

1 %, 2.5 %, 5 %

- Avtomobilski brezbarvni lak 2K PUR (**CC**)
- **PC** (Polycarbonate) (Macrolon®, Bayer),
- **PMMA** (Poly(methyl methacrylate)), (Akripol),

Hidrofobnost in oleofobnost

Substrat	Statični kontaktni kot (°)	
	voda	<i>n</i> -heksadekan
PC	83	spread out
PMMA	63	spread out
CC	75	25
CC + 1 % POSS	106	55
CC + 2.5 % POSS	109	55
CC + 5 % POSS	105	55

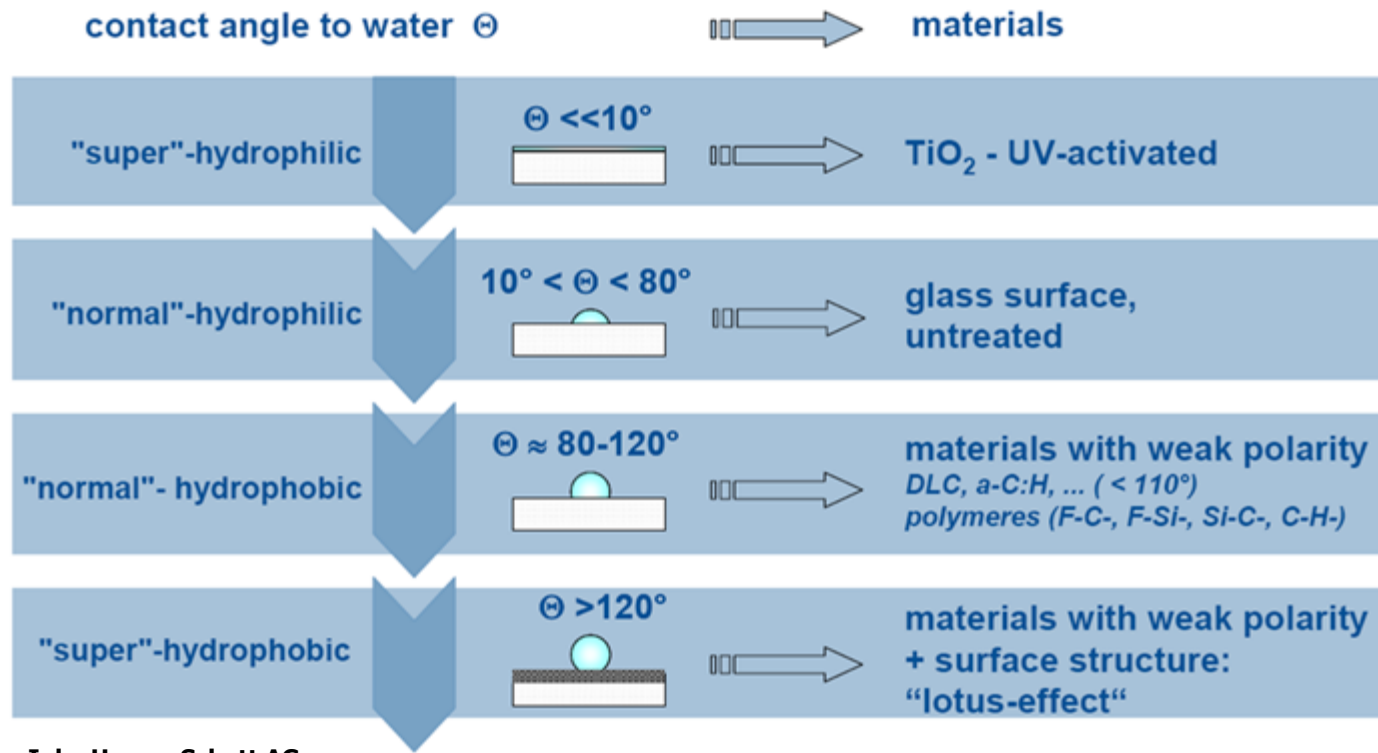
Trdnost in odpornost na razenje

Substrate	Trdnost Kőnig* ISO 1522 (s)	Odpornost na razenje – Taber test [‡] (mg)		
		100 ciklov	500 ciklov	1000 ciklov
PC	241	8	43	98
PMMA	130	30	157	298
CC (as –prepared)	194	12	96	132
CC + 1 % POSS	196	11	86	124
CC + 2.5 % POSS	195	12	81	126
CC + 5 % POSS	201	10	75	110

*: steel substrate 30-40 μm film thickness, **PC** and **PMMA** bulk polymers as references only

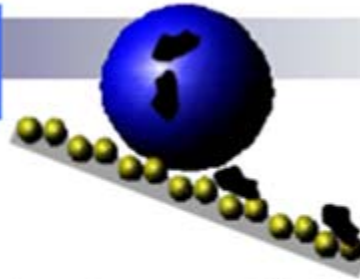
[‡]: internal test method, relative comparison only

Easy to clean surfaces: wetting behaviour

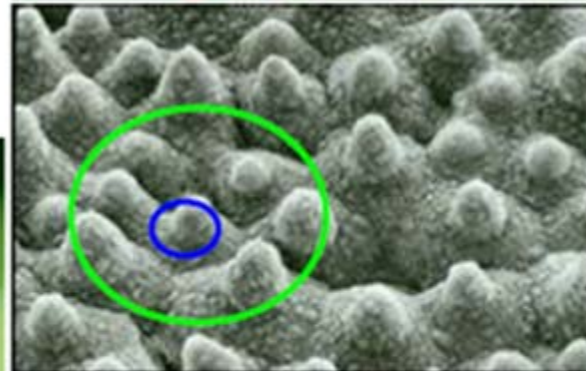

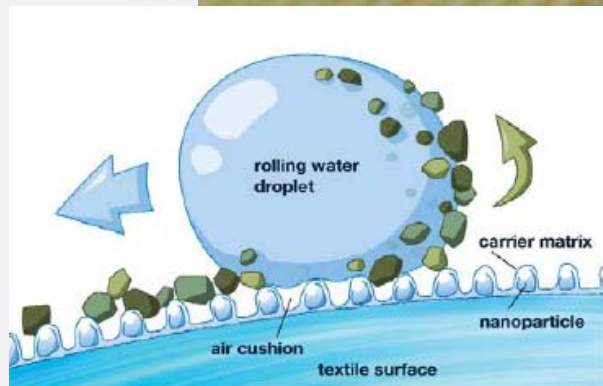
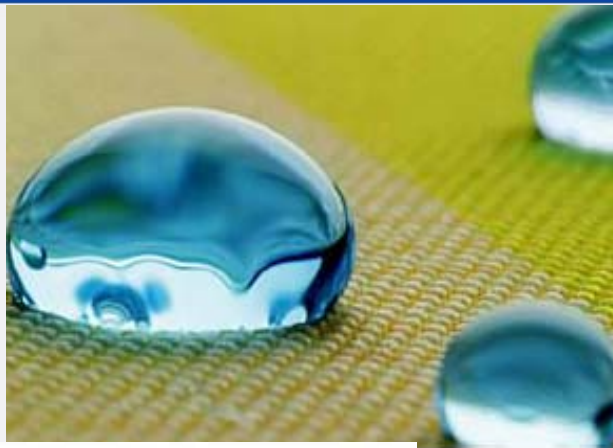

Lotus-Effect®

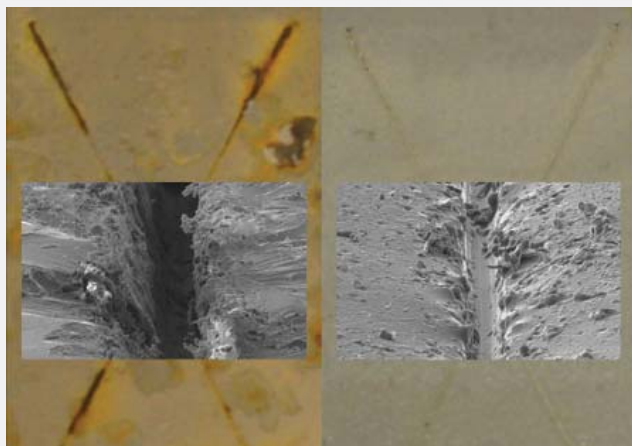
Micro-/Nano-structured surface on which dirt is easily rinsed off by (rain-)water (superhydrophoby)

**Izziv je
mehansko
stabilna ali
obnovljiva
nanostruktura**

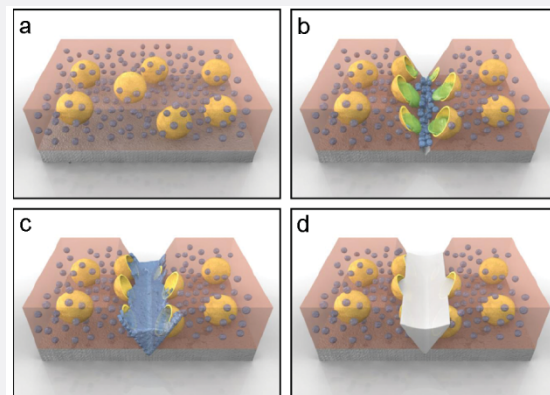
On awnings finished with Mincor® TX TT, dirt and water simply roll off - without leaving a trace.

SELF-HEALING POLYMERS

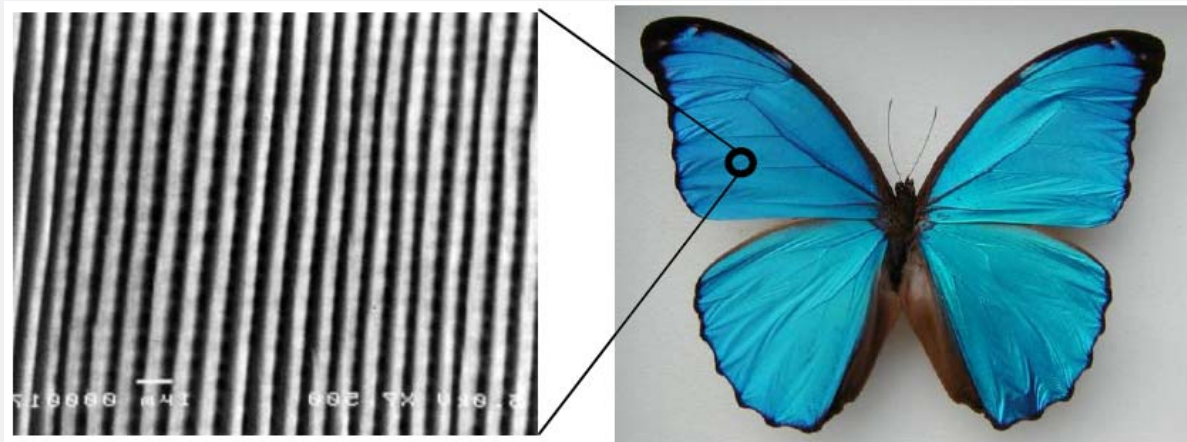
These images present the dramatic reduction in corrosion of a steel plate coated with a self-healing coating (right) as compared to a conventional coating. Both samples were scratched and placed in 5% NaCl for 5 days. The background is an optical image (2x magnification), in the foreground is an SEM image of the scratch. In the self-healing sample, the scratch has almost completely self-healed, while in the control sample, the scratch remains all the way down to the substrate, as reported by Paul Braun and co-workers on p.645.

Korozija povzroči stroškov okoli 300 mrd USD/leto

Figure 1. Schematic of self-healing process. a) Self-healing coating containing microencapsulated catalyst (yellow) and phase-separated healing agent droplets (blue) in a matrix (light orange) on a metallic substrate (grey). b) Damage to the coating layer releases catalyst (green) and healing agent (blue). c) Mixing of healing agent and catalyst in the damaged region. d) Damage healed by cross-linked PDMS, protecting the substrate from the environment.

Narava ima krasne rešitve!

ZAKLJUČEK

Nanotehnologija?

- V Sloveniji je visok nivo znanja in kvalitetna raziskovalna oprema na akademskih inštitucijah,
- Tesna povezava z raziskovalci v podjetjih je dobra priložnost za razvoj izdelkov z visoko dodano vrednostjo.
- Gospodarska kriza?
  - priložnost za razvoj in investicije projekti, ki jih sofinancira Slovenija in EU

